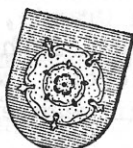

MEDEDELINGEN van de

Oudheidkundige Kring „Rheden-Rozendaal”

Redactie:

E. J. Kruijswijk Jansen
Zwanensingel 104
6883 GD Velp
tel.: 085-618803

FEBRUARI 1981 No. 69

LEZING MET LICHTBEELDEN

- Op dinsdag 17 februari 1981 houdt de heer J. Trijsburg,
 - directeur van de Stichting Gelders Oudheidkundig Contact,
 - in het gebouw Eltheto aan de Diepesteeg te De Steeg een
 - lezing met lichtbeelden over het onderwerp "Tussen Maas
 - en Waal".
 -
 - Aanvang 20.00 uur.
 - De toegang voor leden is vrij.
 - Niet-leden f 1,- entree.
 -
 - N.B. Spreker woont te Appeltern in het Land van Maas en
 - Waal. Hij heeft herhaaldelijk, met succes, voordrachten
 - gehouden over de streek waar hij woont. Het ligt in de
 - bedoeling in de nazomer een excursie naar Maas en Waal te
 - houden onder zijn leiding !
-

95 EEN BEZOEK AAN HET HOF TE DIEREN OP 21 JULI 1705,
medegedeeld door J. Harenberg.

Het is leden van onze Kring ongetwijfeld bekend, dat het Hof bezit geweest is van de prinsen van Oranje, Hoe zij eigenaar werden, werd uitvoerig beschreven in het door F. van Zadelhoff geschreven boekje "Dieren, Spankeren en Laag Soeren in vroegere tijden", uitgegeven door de Kring, 1958.

Vooraf Koning-stadhouder Willem III heeft zich erg om het Hof bekommerd. Bouwmeester Jacob Roman bouwde drie vleugels aan het oude gebouw van de commanderie, zodat een carré ontstond. In deze vorm kennen wij het lustslot uit een aantal gravures, door Petrus Schenk vervaardigd. Ook het interieur en de tuinen ondergingen veel verfraaiingen en aanvullingen. Het geheel oogstte de bewondering van tijdgenoten en het valt dan ook niet te verwonderen, dat het Hof veelvuldig bezocht werd. Dat het bezoek mogelijk gemaakt werd, weten wij uit een reisjournaal, dat in het rijksarchief te Groningen bewaard wordt.

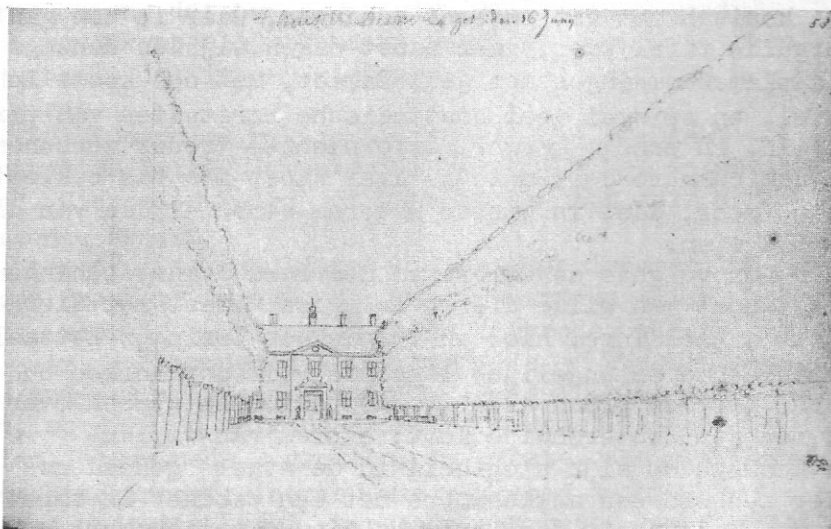
Het is het "Journael van de Reijse door de Advokaat Beckeringh en Redger Bolhuis int jaer 1705 met de Chaise gedaen". Hieronder volgt het verslag van hun reis door de gemeente Rheden.

"..... ten 6 uiren tot Dieren inde nieuwe Trompet beij Mr Arent Brouwer: besagen die avont eerst de tuijn des Konings, waer in ter lincker handt ingaende, saegen een ronde muir, en beneden die aen tuijntie wijnbergs wijs met 22 trappen afdalende, waer in eenige Doolhooven waeren, en prielen neffens 3 fonteijnen met verscheiden Cascaden, sagen mede 2 grotten, de groote cascade viel als een Kieckencorf; daeraen was een moij tuintie met parterren en taxis hegen, hebbende een beelt int midden; 12 trappen omleegh was een dichte gallerie van ijperen langh 180 treden, met 2 Vleugels rontom een visvijver, hebbende aen't einde een grotte, en in de openingh na de vijver stonden verscheijden sarke (=natuurstenen) potten d' eene om d' ander achter de grotte was noch een vijver, daer aen twee hooven met naenties (=dwergboompjes) en tusschen deselve een bloemtuintie. Om de tuin was een muir langhs welke men sagh een dichte allee van lindebomen van 4 rijgen (=rijen). Het Huys te dieren

legt aen een heel plaisierigh bos, sijnde aen het oude Huijs een nieuw Italiaens gebouw gehegt, 't selve ver-
toont sich van voren met 9 schoorstienen achtkantigh
en 33 vensteren Spiegelglas, in 't midden een groote
plaats. wij (bezagen) het voorsael met goudeler en
veele nakende oude en jonge menschen levens groote uit-
geschildert, nadat wij den ingang met harten Horens
door den Koningh selfs gevangen omhangen hadden gesien.
traden daerna in des Koninghs antichambre sijnde be-
kleet met tapeet, waer op levens groote verbeeldt waeren
eenige historien uit het oude testament, daer in mede
een deftige schilderie van een oude pardaffert (= veel-
vraat). sagen mede des Conings slaapkamer met blauw
Damast behangen waer in een tafel en 2 Quéridons waren
gelijk als met gout sant ingelegt op swart Ebben hout,
daer naest was den Coninghs Cabinet met geel behangsel.
hier naest des Conings Cleerkamer, noch een cabinet
des koningh met wit en bont behangen, waer in een gants
vergulde tafel waer, daer naest sagen wij des Konings
Slaapkamer omhangen met geel Damast, met een kostelicke
tafel, en spiegel veel oostindische rariteiten van por-
celein, en eenige geschilderde naeckte Vrouws personen,
de Antichambre des Coninghs daer naest aen was bekleet met
blauw moor, daer in waeren wederom verscheijden van die
schilderien.

Hier aen volghde de Camer van den Lord Rumney behangen
met tapeet van wilde dieren en groen damast met dierge-
licke afbeeldinge. hier an volgde des Coninghs Eetsael,
met slechte en ongelijk leggende vuiren plancken oude
tafel met een groen kleet, schoorstien en giasen even
of men aen Keutershuijs komt; expres van wijlen
de Koningh om sijn slegtheid in de staet gehouden:
hier aen was een antichambre met een Cabinet in tapeet.
traden daer op in des Coninghs nieuwe antichambre ver-
sien met 2 spiegels ijder à 16 voet gepleistert en met
tapisserien, hier nae sagen wij des Coninghs nieuwe
slaapkamer die overkostelick was daer in stont een
tafel en 2 guéridons ingeleit met fijn cooper en silver,
een gout geborduirt ledekant boven rontom de toppen
hingen admirable witte pluimen, 't behangsel was blauw
Damast met gouden franje, daer in hingh mede een ge-
emalieerde weerwijser (= barometer), ende Koninghs
Cabinet volghde, en was bekleet met root en blauw

Damast: hier nae Quam de Garde Robbe of Kleerkamer des Koninghs waer in een costelick Deck geborduirt op een rustbanck. gingen doen na beneden langs 22 sarken Trappen. gingen besien des Koninghs stoel waer mede een jaer voor sijn Doodt gedragen is. was van pruimbomen houdt. sagen hier an in de kelder 't Cabinet van Albe-marle (= Arnold Joost van Keppel, één der gunstelin-

Het Hof te Dieren, naar een potloodtekening door Cornelis van Noorde (1731-1795)
Schetsboekje in het G.A. Haarlem

gen van de koning-stadhouder) desselfs Slaepkamer daer naest aen was bekleet met geel damast, naest deselve was desselfs antichambre behangen met goutleer, en

gordijnen geploijt van satijn noch waer en voort laeste de Camerdienaren Camertie.

Den 22 julij dingsdaghs sijn wij 's morgens om 5 uiren wederom gevaren van Dieren, passeerden ter rechter handt langs een dicht bos op bergen wel een uir langh, reden doer een Alleë, sagen aen de linckerhandt 3 Quartier uir van Dieren het Huijs te middaghten, zijnde een deftigh Italiaens gebouw, voor met een poort en tooren met 9 schoorstienen leggende in de leegte, hebbende achter de tuijn de ijsel, sagen van verre een huijsje op een bergh (Rouwenberg?), passeerden verscheijden herbergen, hadden meesten tijdt een fraij gesicht deur koorn over een lege wel met dorpen en boomen versien van flachte, waer achter de Elteren bergen, passeerden door een Dorp Wortre, alwaer een herbergh is daer de Roskam uijthangt, Quamen in een admirable alleë. lieten 't huijs vande Generaal Spaen (= Biljoen) te linckerhandt leggen hebbende een vierkante Kap: waer om wederom Vier toorens waren gemetselt. sagen een alleë met 8 rijgen boomen nae de bergen ter rechterhandt opgaende, waer omtrent wij opsloogen, en sagen op de bergen het Costelijcke Coninchs Lusthuisje"

Toen beide heren die laan insloegen, verlieten zij het gebied van de gemeente Rheden en begaven zich naar dat van Rozendaal. Ook het kasteel Rosendael werd door hen bezocht; hun beschrijving van dat kasteel zal in een volgend nummer geplaatst worden.

HET DORP WORTH-RHEDEN IN 1637,
door H. Kerckamp.

Naar aanleiding van onze bespreking van een kaart van het goed Hazenberg door Nic. van Geelkercken in het vorig nummer werd ons door een belangstellend worth-rhedens Kringlid een andere, uit de atlas van St. Catharina Gasthuis te Arnhem, ter hand gesteld. Of we die maar eens wilden bekijken en lezen. Een kaart van het hele dorp Worth-Rheden in 1637. Ze was ons - van vele jaren terug - niet onbekend, maar het weerzien leverde wel nieuwe gezichtspunten.

De cartograaf tekende de kaart om daarop de bezittingen van het

Gasthuis aan te geven; niet minder dan 27 grondstukken. Ze zijn meest vrij klein; slechts 4 groter dan 1 morgen. Geërceerde rechthoekjes, die hij beletterde met de letters van het alfabet en nog 3 met gedubbelde. We merken daarbij op, dat er betrekkelijk veel grond in het bezit van kerk of geestelijke instellingen was. Niet alleen in dat van St. Catharina Gasthuis, maar ook in tal van andere; de Muncken (7x), Wesen, Kercken, Pastorij, de Commandeur van Dieren. De tekenaar had de gewoonte bij elk perceel de belendende eigenaren te vermelden.

De zorgvuldig afgeheinde heggen en graven, die hun betekenis hadden in de vóórchristelijke cultuur, bleven na de aanneming van het christendom ten dele ongebruikt liggen. De boeren moeten huiverig geweest zijn om wat de vaders heilig was, onder de ploeg te leggen; in het bijzonder de hoek met de grafheuvels. Dit was ook niet nodig: de enken vormden nog geen complex van aaneengesloten akkers. Talrijke malen geeft v.G. als aangrenzend aan: het velt (d.i. de heide). En een graaf met afvalkuil dichtent? Waarom zoveel grondverzet, als de ongecultiveerde grond rondom voor het nemen lag?

De genoemde perceeltjes moeten na enkele eeuwen christendom aan geestelijke instellingen zijn geschonken of ze kwamen door een algemene maatregel van bestuur in haar bezit. Het valt op, dat onder dat van St. Catharina Gasthuis percelen voorkomen, die voor de oude cultus van veel belang waren: het grafveldje op Rheder punt, de Cruijsacker met Costverloren, Den Goltacker en stellig nog verscheidene onbenoemde. Waar urnen gevonden werden - betrekkelijk weinig - is dit in een hegge van een groothoeve of tiendschap. Deze zijn vrij zeker aan te wijzen. Daarnaast werden enkele losse urnenvondsten gedaan. Verloren voorwerpen? Waarschijnlijk niet, maar het restant van een grafveld.

In "Rhedens Verleden" schreven we: "In 1929 werd op het landgoed van mevr. den Tex (van de Kruishorst) nabij Heiderust, vermoedelijk op het terrein van de Roskam bij het ompsitten van de grond een urn met enkele beenderen en een grafring gevonden". Dit naar aanleiding van een krantenbericht.

In verband met bovenstaande opgeworpen stelling raadpleegden we de kaart van Worth-Rheden. En zie, er lag in het akkergebied een drietal perceeltjes van St. Catharina Gasthuis. Nu hadden we tevoren wel het vermoeden kunnen uitspreken, dat die vondst iets met de Kruishorst had te maken, maar thans krijgt die veronderstelling toch een veel steviger grond. En in 1929 was het terrein opnieuw in het bezit van de Kruishorst!

We kennen in de omgeving nog een ander grafveld: op de punt hoofdweg en Arnhemseweg. Hier werden in 1924 enkele urnen opgegraven. Van G. tekent de hele haag; een groot rechthoekig terrein (127 roeden), bestaande uit een brede houtwal en binnenterrein. Van het eerste eigenares St. Catharina Gasthuis, van het laatste de Wesen. Het lag met een korte zijde aan de Arnhemseweg. Voor wegverkorting (van de punt naar "de Engel") ging men rechttoe-rechtaan door de heide, later "door de Rhedense enk". Dóór de haag !

Van G. tekent dit. Hierbij werd het zuidelijke gedeelte, met de grafheuvels, afgesneden. De weg maakte om deze grafheuvels een grote boog naar het noorden. Deze werd in 1820 blijkens een kaart in het archief Brantsen door de waterstaatsingenieur D.J. Thomkins rechtgetrokken. Hier in kaart het bewijs, dat de Arnhemseweg de oude verbinding is en dat de tegenwoordige hoofdweg in latere eeuwen is ontstaan.

We besluiten dit artikel met enkele aantekeningen. Aan het einde van de Brinkweg lag aan de rivier een "reduyt" (redoute), een wachthuis op een heuvel voor stroombewaking bij oorlogsdreiging. De cultusschat in "Den Goltacker" was zeker al lang aan het licht gekomen. Op Rhederpunt stond een Kruis- of Bedelersboom. En "de Roskam" heette "In het Nest". In de richting van "het Klaphek" ligt in de heide een "Wiltgraef". De voorouders der Worth-Rhedenaren stonden "op de rol" om op hun beurt bewakingsdiensten te verrichten, teneinde te voorkomen, dat het wild op de akkers in de enk ging laveien.

Zo legde van Geelkercken gegevens vast, die een latere spoor der dienstbaar kan maken, maar van deze zijn er weinige, in het bijzonder op het veld der prehistorische heemkunde. Daar is hij een eenzame zoeker in de jungle van het vóórterrein, die niemand meer ontmoet. Het dwalen en ontdekken voorbij de meer of minder betreden wegen heeft echter voor dezulken een bijzondere bekoring.

HET EVERSFONDS TE NIJMEGEN,
door Jeroen van Gessel.

In de vorige mededelingen van nov. 1980 no. 68 p. 5 wordt gewag gemaakt van het bestaan van het Eversfonds te Dieren. Bij mijn bezoek aan het Gemeentearchief te Nijmegen stuitte ik bij toeval op het archief van het Eversfonds te Nijmegen.

Bij onderzoek van de bescheiden van dit archief bleek dat dit fonds eveneens was ingesteld bij het overlijden van Christiaan Frederik Evers, sigarenfabrikant, ongehuwd, overleden in het Wilhelminaziekenhuis te Nijmegen op 24 maart 1914, laatstelijk gewoond hebbende aan de Zijpendaalseweg no. 97 te Arnhem.

In zijn holografisch testament, gedeponereerd ten kantore van notaris Perwindt te Arnhem op 9 februari 1903, waarvan zich een afschrift bevindt in dit archief, benoemde hij de Gemeente Nijmegen tot universeel erfgenaam van zijn vermogen. Hieraan verbond hij de verplichting dat met deze gelden een fonds moest worden gesticht om aan onvermogene en behoeftige personen die de leeftijd van zestig jaar bereikt hadden en die zich onderscheiden hadden door goed gedrag en door het niet of zeer matig gebruiken van sterke drank, een uitkering te doen om hen zo een meer rustige oude dag te verzekeren. De uitkering bedroeg f 200,- per jaar gedurende de rest van hun leven. De gerechtigden werden gekozen door B&W uit een voordracht op te maken door de verschillende armbesturen van de onderscheiden gezindten. Gerechtigden konden alleen zij zijn die minstens 2 jaar ingezetenen van Nijmegen waren.

Daarnaast kende het testament een aantal legaten o.a. aan familieleden, huishoudster en huisknecht, en aan zijn gehuwde werknemers. Deze laatsten ontvingen gedurende een jaar na zijn overlijden f 5,- in de week, indien zij zich niet schuldig zouden maken aan dronkenschap of plichtsverzuim. Voorts het bekende legaat aan de buurtschap van Diëren.

In het archief bevindt zich eveneens een beschrijving van zijn vermogen. Dit bestond grotendeels uit obligaties van Noord- en Zuid- Amerikaanse staten en maatschappijen en van katholieke instellingen in Nederland, naast de gebruikelijke stukken op het Grootboek van de Nederlandse Werkelijke Schuld. Daarnaast bezat hij een sigarenfabriek aan de Pontanusstraat 46/48, een sigarenwinkel "Klein Venetië" aan de Molenstraat 13, beide te Nijmegen, en een aantal huizen, hypotheeken en schuldbekentenissen.

Voorts bevinden zich in dit archief de voordrachten en besluiten van de toekenningen aan de verschillende personen. De laatste toekenning dateert uit 1927.

Uit erkentelijkheid voor de Heer C.F. Evers, die zijn gehele vermogen aan de behoeftige oude mens deed toekomen, werd bij raadsbesluit van 15 april 1916 besloten een straat op

de Kwakkenberg te Nijmegen naar hem te vernoemen. Deze Eversweg bestaat heden ten dage nog.

Bronnen:- Archief van het Eversfonds te Nijmegen in het Gemeentearchief te Nijmegen

- raadsbesluit 15 april 1916
- besluiten B&W 28 januari, 29 februari en 2 mei 1916 en 3 september 1918

ENKELE AANTEKENINGEN BIJ "BRAND IN DE DORPSSTRAAT
TE RHEDEN"; door Adr. Kolkman.

In het april-nummer van 1979 van "De Dwarskijker", een uitgave van Rhedens Dorpsbelang, vond ik het volgende gedicht, dat ik met toestemming van de redactie overneem:

Brand in de Dorpsstraat te Rheden

(Op 15 april 1893 werden in de Dorpsstraat 6 naast elkaar gelegen huizen en 3 schuren in de as gelegd. In mei 1909 werd, waarschijnlijk ter gelegenheid van een of ander festiviteit, daarover het navolgende gedicht gemaakt. Uit het hoofd genoteerd)

Een vreselijke brand is uitgebroken
Midden in de Dorpsstraat,
Door een kleine jongen aangestoken,
Zoals dat gewoonlijk gaat.
Bij Palm is het begonnen
Om een uur of half zes
En nu krijgen wij bij Hanneke
Geen bitter meer in de fles.

De klokken begonnen te luiden,
Een angstig gehoor was dat
En de meeste mensen van ons dorpje
Gingen naar de brand op pad.
Bij bakker van Boven aangekomen,
Keken ze van schrik haast scheel,
Want boven op de zolder
Lagen nog stapels meel.

Veronderstel dat er nu eens zo'n brandje
 Midden in de nacht eens kwam,
 Je kinderen zouden omkomen
 In de vreselijke vlam.
 Zelfs de dominee hielp sjouwen
 Zoveel als hij maar kon
 En hij dacht niet aan zijn mooie jas
 Of aan zijn pantalon.

Want verbrand waren al vier huizen
 Voor de brandweer met water kwam.
 Onderwijl stonden het vijfde en het zesde
 in lichte laaie vlam.
 Eindelijk kon men het vuur bedwingen
 Met behulp van de Steegse spuit,
 Want die spoot tenminste
 Wel 10 meter verder vooruit.

Met kalvers, varkens, kippen
 Zijn twee geiten nog verbrand,
 Maar behalve de kanarie van Van Amstel,
 Die trok men nog bijtijds van de wand.
 Doch de Rhedense brandspuit is nog wel goed,
 Maar ik vind het toch zo teurig
 Dat de Steegse brandweer helpen moet.

In het gemeenteverslag over het jaar 1893 wordt het volgende over deze brand vermeld: "April. 15 te Rheden; een hevige brand, waarbij de woningen van J. Vlaswinkel, D. Vlaswinkel, J. te Boekhorst, G. Pastoor, J. Moelder, J.W. Damen, wed. Heeres, C. Keizer, G. van Zadelhoff en B. Scheffer, benevens schuren van J.W. Damen en H. Gerritsen totaal afbrandden. 6 geiten, 2 varkens en een aantal kippen kwamen in de vlammen om. Van de inboedels kon weinig gered worden. De blusschingskosten bedroegen f 150,45!"

Uit verhalen van oude inwoners komt over deze brand het volgende naar voren: De brand zou zijn aangestoken. De "brandstichters" waren E v. d. Kolk en H. v.d. Heide. E. v. d. Kolk was een aangenomen kind of mogelijk aan de ouderlijke macht onttrokken, H. v.d. Heide zou later als wachtmeester hebben gediend bij de veldpolitie in het vm. N.O.I. leger. E. v. d. Kolk zou de eigenlijke vuurtjesstoker zijn geweest. Hij was even 6 jaar oud en had ruzie met één van de jongens van (Mechelenbrink?). Uit woede over de plagerijen had hij,

zo klein als hij was, deze grote brand veroorzaakt door een hooi-, hout- of heidemijt aan te steken. De naam Hanneke in het versje heeft betrekking op Hanneke Plenk, die toen in het huidige pand Poelman woonde.

De maker van het versje was Albert Mensink. Hij woonde in de Groenestraat, waar nu boekhandel Arends is gevestigd. Mensink's vader was vrachtrijder; tijdens een rit naar Arnhem is hij bij de Kruishorst van de wagen gevallen en zodanig gewond, dat hij kort daarop overleed.

Kijken we weer in de jaarverslagen vóór 1907, dan staat in de kolom "vrachtrijders en boden" de naam A.J. Mensink vermeld, die op Arnhem rijdt dinsdag en vrijdags. Vanaf 1907 staat er echter de Wed. A.J. Mensink en in het hoofdstuk met het verslag van de gemeentepolitie van dat jaar staat genoteerd: "Een persoon verloor op noodlottige wijze het leven". Zou dit Albert Mensink's vader zijn geweest? Albert heeft meer versjes gemaakt. Eén over de aanleg van de riolering; maar dat kent men niet meer. Een ander, over de torenklok, kon men nog uit het hoofd opzeggen. Het luidt als volgt:

Ik ontmoette laatst een vreemdeling.
 Deze had juist ons dorp bezocht.
 Wel een uur had hij gelopen,
 Eer hij een vurwerk vinden mocht.
 Eindelijk komt hij bij de kerktoren,
 Beleefd spreekt hij daar iemand aan:
 Zeg vriend, hoe laat is het op de torenklok,
 Of is er soms een wijzer afgegaan?
 Nee mijnheer, de plaat is vuil,
 Geen wijzer kun je er zelfs op zien.
 Och meneertje, wees zo goed en blijf wat staan,
 Want elk uurtje kun je hem horen slaan.

Albert zou dit rijm rond 1911 hebben gemaakt. De torenklok had toen maar één wijzer, de lange-of minutenwijzer. De uren werden alleen door slagen aangegeven.

N.B. Wat het rijm over de brand betreft: er zijn enkele varianten bekend.

2de couplet, laatste gedeelte:
 Van Boven, die lacht al in zijn vuistje
 Al om zijn stapels meel,
 Omdat zijn armoedzalig huisje
 Stond daar helemaal alleen.

3de couplet, laatste gedeelte:
 Geen nachtwacht zie je lopen
 's Morgens vroeg of 'avonds laat.
 Rheden, o nederig dorpje,
 Ik vind dat je achteruit gaat.

Hierboven werd verondersteld dat het gedicht gemaakt zou zijn bij een feestelijke gebeurtenis. Het ligt echter meer voor de hand te denken aan een herinnering die opwelde bij alweer een grote brand in het dorp op 24 mei 1909, toen wederom 6 percelen in de as werden gelegd, nu door het spelen met lucifers door een vijfjarig kind. In het gemeenteverslag over dat jaar lezen we dat op verzoek van een aantal ingezetenen van Dieren aldaar een gemeentelijke vrijwillige brandweer is opgericht. Kennelijk was men in Dieren geschrokken van de Rhedense brand !

KRIJGT DE TOREN VAN KASTEEL ROSENDAEL ZIJN LICHTKOEPEL
 TERUG? door E.J. Kruijswijk Jansen.

Zoals bekend wordt momenteel het kasteel Rosendael door de Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen gerestaureerd. Kasteel en landgoed werden in 1978 verworven door de Stichting Het Geldersch landschap, maar het huis werd in erfpacht overgedragen aan de Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen. Zulks in overeenstemming met een bestaande taakverdeling tussen beide stichtingen.

Inzake de restauratieplannen van Rosendael ontleen ik het volgende aan het tijdschrift Gelders Landschap, jaargang 2, nr. 4, dec. 1980. Tussen haakjes: het zeer verzorgde, fraai geïllustreerde kwartaalblad wordt gratis toegezonden aan de begunstigers van de Stichting Het Geldersch Landschap, Zijpendaalseweg 44, 6814 CL Arnhem. De contributie bedraagt minimaal f 25,- per jaar; het contributiebedrag voor de Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen is f 22,50 per jaar. Aanbevolen !

Wat de restauratie aangaat, deze is al in het afgelopen voorjaar gestart met de vervanging en het herstel van de karnapen, die in zeer slechte staat bleken te verkeren en dus als meest urgente onderdeel konden worden beschouwd. Op ver-

schillende plaatsen stroomde het water bij een normale regenbui naar binnen. Een onhoudbare toestand dus. Uit een onderzoek bleek, dat de kap van de ronde toren, het oudste gedeelte, er het slechtst aan toe was. Deze toren dateert uit de 15de eeuw en is met zijn doorsnede van 16 meter en zijn 4 meter dikke muren de dikste en zwaarste kasteeltoren van Nederland. Uit oude afbeeldingen is af te leiden dat de beëindiging van deze toren in de loop der eeuwen drastisch is gewijzigd. Tot omstreeks 1721 werd de toren bekroond door kantelen. Daarna werd de torenbeëindiging verlaagd en vervangen door het thans nog bestaande achtkantige dak op een gemetseld koepelgewelf, boven de bibliotheekkamer. Het geheel werd bekroond met een lichtkoepel of lantaarn en een balustrade. Deze koepel was afkomstig van het in 1702 door Daniël Marot in het park Rosendael gebouwde "Koningshuisje", een speelhuisje, gelegen op de Koningsberg, dat blijkbaar maar kort heeft bestaan. In later tijd is deze koepel, waarschijnlijk als gevolg van de slechte onderhoudstoestand van de toren verwijderd. Tot ieders verrassing kwam tijdens de herstelwerkzaamheden, deze zomer, het houten basement van deze lichtkoepel in vrijwel gave toestand onder de dakbedekking tevoorschijn. Deze vondst maakt het mogelijk het 18de eeuwse torendak zijn oorspronkelijke bekroning te hergeven.

De realisering hiervan geschiedt in nauw overleg met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en is afhankelijk van de toekenning van de benodigde subsidies.

Dit geldt evenzeer voor het dak van het hoofdgebouw, waarbij eveneens wordt gestreefd naar het herstel van de oorspronkelijke contouren. Zo zullen enkele voor het algemeen aspect belangrijke elementen, zoals het fronton boven de voorgevel, het gootfries en één der vier schoorstenen, die in het recente verleden werden verwijderd, in het kader van de restauratie weer worden aangebracht. Ook de dakkapellen zullen in oude trant worden hersteld.

Zover het tijdschrift Gelders Landschap. Voor diverse afbeeldingen van de toren van Rosendael, met en zonder lichtkoepel, verwijzen wij de leden van onze Kring naar het in 1979 verschenen jubileumboek "Gezichten in Rheden en Rozendaal". Er zijn nog exemplaren van dit fraaie, gebonden werk met 50 niet eerder gepubliceerde afbeeldingen van dorpsgezichten en huizen uit onze gemeenten verkrijgbaar bij de heer Adr. Kolkman, Arnhemseweg 116, Rheden, telefoon overdag p/a Gemeentehuis, De Steeg: 08309-9000. De prijs voor leden is f 32,-

- Het is mijn vurige wens dat de plannen om de toren van Rosendael zijn lichtkoepel te hergeven zullen slagen. Ik houd de lezers van ons blad gaarne op de hoogte !

BOEKENNIEUWS.

Vroeger en Nu, Ellecom, Dieren, Spankeren, Laag Soeren,
door Ton Verweij en Henk Karmiggelt. Drukkerij/Uitgeverij
Blok & Zn. B.V. Dieren, 1980, 150 blz. f 37,50

In dit prentenboek hebben de samenstellers heel veel oude en recente foto's verzameld, die ongetwijfeld veel belangstelling zullen trekken. Het werk is door de uitgever in een frisse band gestoken, de kwaliteit der foto's is redelijk tot goed. Enkele opmerkingen: de Foeterhoek te Ellecom is naar mijn mening het gedeelte van de Buitensingel, westelijk van Klein Bergstein en niet de Friedhof. Wat de literatuurvermelding betreft: het lijstje van titels is wat mager. Over het dorp Dieren bijvoorbeeld is meer verschenen dan het boekje van Van Zadelhoff uit 1958. Voorts vind ik het vreemd dat de samenstellers geen gebruik hebben gemaakt van de verzameling - en die is bepaald niet klein ! - in het Gemeentearchief te De Steeg. Voor de samenstelling van een dergelijk werk zou men zich toch in de eerste plaats dienen te wenden tot de Gemeente-archivaris !

'n Brood is ginnen stoeten, taalgeografisch onderzoek naar broodnamen in Nederland. Amsterdam, P.J. Meertens-Instituut, 1980. 167 blz., 9 krtn. f 15,- incl. verzendktn.
Te bestellen bij het P.J. Meertens-Instituut, Postbus 19888, 1000 GW AMSTERDAM, tel. 020-234698.

De studie is gebaseerd op ca. 1300 enquêtes over broodnamen en broodgebruik in de verschillende regio's van Nederland.
Aanbevolen.

NIEUWE LEDEN.

De heer en mevrouw Bil-van Oort, Velp
 Mevrouw B.J. Breukink-de Vin, Zutphen
 Mr. H.G. van Everdingen, Velp
 Ir. A. Fien, Velp
 Mevrouw G. van Geldrop-van den Broek, Leuvenheim
 De heer en mevrouw H. van Harmelen, Ellecom
 De heer M. Kocken, Ellecom
 De heer en mevrouw Pikaar-Hermsen, Rheden
 Mr. H.J.G. Postel, Velp
 Mevrouw E. Schipper-Hille, Velp
 Fam. J. Stehouwer, De Steeg
 De heer en mevrouw Stol-de Vries, Velp
 De heer en mevrouw de Zwaan - Pieper, Dieren.

NIEUWE TWEEDE VOORZITTER.

In de vacature van tweede voorzitter, ontstaan door het overlijden van de heer W. Zondervan, heeft het bestuur benoemd ons bestuurslid, de heer Adr. Kolkman.

WIE WAREN UW VOOROUDEERS?

Als U dat wilt weten kunt U in 24 schriftelijke lessen ingelicht worden inzake de methoden, die U daarbij ten dienste staan. Deze lessen, gegeven in samenwerking met Nico Plomp, conservator van het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag, worden verstrekt door de Koninklijke PBNA, Antwoordnummer 457, 6800 WC ARNHEM, waar alle informatie voor U klaar ligt.

NIEUWE DRUKKER

Vanaf heden worden de Mededelingen van onze Kring gedrukt bij Mercurius/Rupp Printing Partners te Velp. Dank zij een voor ons nieuw drukprocédé is het nu mogelijk illustraties op te nemen. In dit nummer een proefje. Wij hopen op een plezierig contact met onze nieuwe drukker.

Contributie

De leden hebben onlangs een acceptkaart ontvangen voor de betaling der contributie 1981.

Deze bedraagt voor afzonderlijke leden minimaal f 15,-; voor echtparen minimaal f 20,- per jaar.